

H E M M E L I G

Nr. 1 av 6 eks.

AVGRADERT

Dato : ... 17/1/62 ...

Sign . B...

P R O T O K O L L

for møte i Regjeringens sikkerhetsutvalg torsdag
4. januar 1962 kl. 1230 - 1300 i Statsministerens
møterom.

Til stede: Statsminister Gerhardsen, statsrådene Skaug
og Haugland, samt statssekretær Kleppe som
møtte for statsråd Bjerve.

Utenriksminister Lange og statsråd Harlem
hadde forfall.

Møtesekretær: ekspedisjonssjef Andreas Andersen.

-
1. Spørsmålet om å erklære en funksjonær ved den
herværende sovjetiske handelsdelegasjon som uønsket
i Norge.

Statsråd Skaug opplyste at det var redegjort
for saken i brev fra Justisdepartementet til Utenriks-
departementet og i notater satt opp i Utenriksdeparte-
mentet. Det syntes klart at Viktor V. Khomenko, som
er funksjonær ved Sovjet-Samveldets handelsrepresenta-
sjon, siden 1959 har søkt å skaffe opplysninger om
militære forhold i Norge, og at han har søkt å werve
etterretningsagenter i Norge. Overvåkingspolitiet
har ønsket at han utvises av landet.

Utenriksdepartementet er enig i at det vil
være hensiktsmessig at Khomenko forlater Norge, men av
hensyn til mulighetene for represalier mot den norske
ambassade i Moskva finner Utenriksdepartementet det
hensiktsmessig å søke saken løst uten publisitet.
Utenriksdepartementet foreslår derfor at man ved en
passende anledning meddeler den sovjetiske ambassaderåd
at man har kjennskap til Khomenkos virksomhet som

etterretningsagent, og at man derfor finner at hans fortsatte nærvær i Norge er uønsket, men at man helst ser at saken løses uten publisitet.

Regjeringens sikkerhetsutvalg var enig i at man søker å løse saken på denne måte såfremt utenriksministeren ikke skulle ha bemerkninger til en slik fremgangsmåte.

2. Søknad om ettergivelse eller nedsetting av inndraging idømt de franske trålerkapteiner Joseph R.D. Daussy og Michel E. J. Dejardins.

Mr. vakkert

Statsråd Haugland redegjorde for saken i samsvar med Justisdepartementets notat til Regjeringens medlemmer av 30. desember f.å.

Statsråden pekte på at flere av de grunner som var angitt for å ettergi eller redusere inndragingssummene, syntes svake. Særlig gjaldt dette henvisningen til de kommende forhandlinger om Norges tilslutning til Fellesmarkedet.

Statsråden pekte videre på at en eventuell ettergivelse eller reduksjon av inndragingssummene ville få konsekvenser overfor andre nasjoner.

Statsråd Skaug pekte på at de franske tråleres fiske innenfor norsk fiskerigrense hadde vært meget kortvarig. Heller ikke ville statsråden legge særlig vekt på de kommende forhandlinger om Norges forhold til Fellesmarkedet. Men Utenriksdepartementet hadde også pekt på hensynet til de forestående forhandlinger om vår nye fiskerigrense, som Frankrike ikke har godkjent. Dette argument kunne ha en viss vekt.

Statsråden nevnte at Utenriksdepartementets rettskontor i et nytt notat hadde fastholdt sin tilråding om en 50% reduksjon av inndragingssummene.

Statsråden mente det ville være heldig om saken kunne treneres noen tid. Han foreslo at den ble tatt opp til ny drøfting i regjeringskonferanse førstkommande tirsdag.

Sikkerhetsutvalget sa seg enig i dette.

3. Bygging av dekningsrom mot radioaktivt nedfall.

Statsråd Haugland redegjorde for saken i samsvar med tidligere omsendte notater.

Hovedspørsmålet var hvorvidt man skulle påby bygging av dekningsrom i områder som var utpekt som utflyttingsområder ved krigsutflytting av befolkningen.

Det syntes enighet om at innredning av slike dekningsrom bør påbys i nybygg. Hjemmel må skaffes ved lovbestemmelse. Det syntes rimelig at utgiftene pålegges byggherren.

Statsråden fant derimot ikke at det ville være realistisk politikk å pålegge eierne av gamle hus å innrede slike dekningsrom. Han henviste til den omsendte innstilling av 19/12 1961 fra det nedsatte 4-mannsutvalg. Han var enig med utvalget i at saken trengte ytterligere utredning.

Da det imidlertid hastet med å få sendt stortingsmelding fra Justisdepartementet om Sivilforsvarskomiteens innstilling, ville han foreslå at man i stortingsmeldingen henviste til at spørsmålet om bygging av dekningsrom i eldre bebyggelse ble gjort til gjenstand for videre utredning. Eventuelt kunne innstillingen fra 4-mannsutvalget følge stortingsmeldingen som uttrykt vedlegg. Statsråden ville ellers i stortingsmeldingen i forsiktige former stille seg positivt til forslaget om bygging av dekningsrom mot radioaktivt nedfall.

Statsministeren var enig i at det var viktig å få en ordning slik at dekningsrom ble innredet i nybygg. Spørsmålet om hvorledes man skulle forholde seg med eldre bygg burde videre utredes.

Sikkerhetsutvalget sa seg enig i den fremgangsmåte som statsråd Haugland hadde foreslått for oversending av melding til Stortinget og sakens videre behandling.

Sikkerhetsutvalget anbefalte at ekspedisjonssjef Andreas Andersen skulle tiltre 4-mannsutvalget som formann.

Olav Eikova

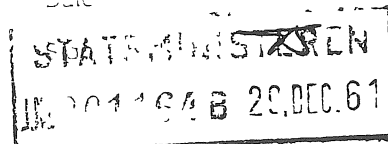
Andreas Andersen
Andreas Andersen

*fr. vedlegg
2 notater
om dekningsrom
for bygging*

Sak nr 2

17/11/57

Jnr. 5310/61 D
RR/AT

Notat

til Regjeringens medlemmer
fra Justisdepartementet.

Söknað om ettergivelse eller nedsetting av inndraging idømt
de franske trålerkapteiner Joseph R.D. Daussy og Michel E.J.
Dejardins.

Som kapteiner på trålerne "Marion de Proce" og "Shamrock III" fisket Daussy og Dejardins den 17. juli 1958 med trål innenfor Norges fiskerigrense i området Berlevåg-Kjølnes. Forholdet rammes både av trålerloven av 1951 og av en lov av 1906 som forbyr utlendinger å drive fiske innenfor Norges fiskerigrense.

Ved Vardö byretts enstemmige dom av 28. juli 1958 ble de to kapteiner for uaktsom overtredelse av de nevnte lover ilagt böter på henholdsvis kr. 10.000 og kr. 15.000. Videre ble de dømt til å tåle delvis inndraging av verdien av fangst og fangstredskaper med henholdsvis kr. 200.000 og kr. 230.000.

Om utmålingen av bötene uttalte byretten bl.a.:

"Ved straffeutmålingen har retten i skjerpene retning lagt vekt på at det er nødvendig av hensyn til de norske fiskeriinteresser å utmåle en streng straff for ulovlig trålefiske innenfor den norske fiskerigrense. Når trålere driver trålefiske innenfor grensen, er det nærliggende fare for at det kan gå ut over norske fiskeres fangstredskaper og påføre dem store tap. Retten legger videre vekt på at ulovlig trålefiske i den senere tid synes å ha tiltatt, idet der flere ganger har vært observert store puljer opptil 18 trålere innenfor grensen. Det dreier seg her om store havgående fartøyer med tilsvarende store redskaper og på havbunnen blir tilsvarende større. Det er videre når det gjelder utenlandske trålere tilhørende kapitalsterke trålerselskaper med godt avlønnede førere som selv er økonomisk interessert i fangstutbytte nødvendig å utmåle en strengere straff for å få slutt på det ulovlige og skadelige trålerfiske innenfor grensen. I skjerpene retning kommer at der foruten forseelse mot trålerloven i disse tilfeller også foreligger overtredelse av lov om forbud mot at utlendinger driver fiske innenfor Norges fiskerigrense. Til dette kommer at trålingen i disse tilfeller har foregått langt innenfor fiskerigrensen."

Avgjørelsen av inndragingen er i byrettens dom grunn-
gitt slik:

"Ved fastsettelsen av inndragningens størrelse har

retten lagt vekt på at bestemmelsene i trålerlovens § 12 om inndragning er meget strenge og også må håndheves strengt om de skal svare til hensikten. Ved fastsettelsen av inndragningen har retten tatt hensyn til at den fangst tiltalte nr. 1 har hatt ombord er fisk han har fisket helt fra april måned 1958 og at det sannsynligvis bare er en liten del av fangsten som han har fisket utenfor Finnmarkkysten, idet han ifølge dagbokopptegnelsen først kom til østbanken 10. juli 1958. Dette gjelder også tiltalte nr. 2 som startet turen fra Frankrike 14. mai 1958 og som har fisket på østbanken fra 27. juni 1958. Også ved fastsettelsen av inndragningens størrelse har retten funnet å kunne legge noen vekt på graden av den utviste uaktsomhet."

De domfelte begjærte fornyet behandling for lagmannsrett og erklærte subsidiært anke over utmålingen av straff og inndraging. Høyesteretts kjæremålsutvalg nektet samtykke til fornyet behandling, men henviste anken til Høyesterett.

Ved Høyesteretts enstemmige kjennelse av 2. juni 1960 ble anken forkastet. Med tilslutning fra de andre dommere uttalte førstvoterende:

"Byretten har bygd på at hvert av skipene hadde en verdi av ca. 3 mill. kroner, at "Marion de Proce" (fører tiltalte Daussy) hadde om bord en fangst til en verdi av ca. 350.000 kroner, og at redskapene (4 sett trål) hadde en verdi av kr. 120.000. - Fangsten på den annen båt ("Shamrock III" - fører Desjardins) hadde en fangst til verdi av til sammen kr. 400.000. Redskapene (3 sett trål) var taksert til kr. 90.000. - Om disse verdsettelse har de ankende anført at redskapene er ansatt for høyt og at deres verdi bare er ca. 1/3 av takstbeløpene. Ved de øvrige verdsettelse er det ikke gjort noen bemerkning. Høyesterett har etter min mening intet holdepunkt for å fravike byrettens verdiansettelse, som er bygd på takseringer av oppnevnte sakkyndige.

Jeg finner etter dette og etter det som i byrettsdommen er anført i formildende og skjerpene retning, at det ikke er grunnlag for å endre byrettens utmåling av bot og inndragning. Det er nok så at reaksjonen kan synes streng, men dette er i samsvar med lovens ord og mening og med rettspraksis i disse saker. Om de alminnelige synspunkter når det gjelder å fastsette bot og inndragning etter trålerloven, henvises til Rt. 1953 s. 1312 flg. og når det gjelder praksis også til Rt. for samme år s. 1323 og s. 1327 og Rt. 1954 s. 679."

På vegne av Daussy og Dejardins søkte forsvareren, advokat Erik T. Poulsson, i brev av 5. september 1960 om at de idømte inndragingsbeløp måtte bli ettergitt eller betydelig nedsatt. Søknaden ble sendt gjennom politimesteren i Vardø. Politimester Ianke, som hadde vært aktor i byretten, uttalte i en påtegning av 15. september 1960 bl.a.:

"Det er helt på det rene at den ombordværende fangst eller dens verdi er hjemfallen til inndragning uten hensyn til om en større eller mindre del er fisket innenfor fiskerigrensen. Høyesterett har ikke funnet noe grunnlag for å underkjenne byrettens utmåling av inndragningene, hverken når det gjelder fangsten eller fangstredskapene m.v. idet utmålingen er i overensstemmelse med gjeldende retningslinjer og praksis. Når inndragningsbeløpene i dette tilfelle kom til å ligge betydelig høyere enn det som hittil har vært ilagt i trålersaker, skyldes dette alene at de aktuelle verdier som kunne være gjenstand for inndragning var større enn det som tidligere har vært tilfelle. Etter som utviklingen innen trålfisket går i retning av nye og større fartøytyper, må man være forberedt på at inndragningene i tiden framover kan komme til å ligge høyere enn før, uten at dette innebærer noe skjerpelse av reaksjonene i forhold til eldre praksis. Det bør derfor ikke kunne bli tale om noen nedsettelse på det grunnlag at beløpene absolutt sett ligger såvidt høyt.

.....
Ettergivelse eller nedsettelse av de ilagte inndragninger ville etter mitt skjønn være et brudd på hittil gjeldende praksis, og ville i et tilfelle som nærværende kunne få konsekvenser som vanskelig lar seg overskue. Jeg kan derfor ikke anbefale søknaden imøtekommet, hverken helt eller delvis."

I samsvar med den praksis som ellers er blitt fulgt i disse sakene, ble søknaden om ettergivelse eller nedsetting avslått av Justisdepartementet den 12. oktober 1960.

Domsbeløpene som var innbetalt av norske garantister, og som var blitt holdt deponert i påvente av departementets avgjørelse, ble den 20. oktober 1960 ført til inntekt i politiets böteregnskap.

Den franske ambassadør har på ny tatt saka opp overfor utenriksministeren og justisministeren, og han har søkt om at inndragingsbeløpene blir frafalt eller i det minste vesentlig redusert. Til støtte for søknaden er påberopt:

1. Daussy og Dejardins er bare dømt for uaktsom overtredelse.
2. De befant seg på en langvarig ekspedisjon. Det ulovlige fiske foregikk bare 17. juli 1958 fra kl. 14,15 til kl. 15,30, og bare en ubetydelig del av fangsten kan være fisket på norsk territorium.
3. Ekspedisjonene gikk med betydelige underskudd, også når böter og inndraging ikke regnes med. Ifølge en oppstilling var underskuddene henholdsvis kr. 468.368 og kr. 241.674.

4. De idømte inndragingsbelöp overstiger langt de belöp som hittil er idømt i andre trålersaker.

5a Franske trålere har ikke hatt for vane å overtre lovgivningen om utlendingers fiske i norsk farvann..

Om disse anførsler er å si:

1. Ved utmålingen av böter og inndraging har domstolene lagt vekt på at overtredelsen var uaktsom.
2. Fiskets korte varighet er uttrykkelig nevnt i dommen.
3. Justisdepartementet har ikke grunnlag for å kontrollere oppstillingen over fangstresultatene.
4. Inndragingsbelöpena ble i dette tilfelle satt til ca. 60% av fangstens verdi. I en rekke andre tilfelle har inndragingsbelöpet minst vært like höyt som verdien av fangst og redskap, og det er undertiden også foretatt delvis inndraging av verdien av fartöyet. Den omstendighet at inndragingsbelöpena absolutt sett er større i denne saka henger sammen med at de to franske trålere antakelig er de største som noen gang er tatt for ulovlig fiske.
5. Da de to trålere foretok sitt ulovlige fiske, var det i alt 8 store franske trålere innenfor fiskerigrensen.

Det er ikke kommet fram noen egentlig nye opplysninger etter at Justisdepartementet den 12. oktober 1950 avslod den første söknaden. Avslag er også i samsvar med den faste praksis som både domstolene og administrasjonen har fulgt i disse sakene. Det kan her nevnes at en fransk trålerkaptein som i 1950 ble dömt for ulovlig fiske, i 1954 fikk avslått en söknad om benådning og om ettergivelse av idømt inndraging.

Skal den franske söknad imötekommes, må det skje på diplomatisk grunnlag.

I 1935 fikk en engelsk trålerkaptein ettergitt bot, inndraging og saksomkostninger etter tilråding fra Utenriksdepartementet og etter at saka. hadde vært forelagt Stortingets utenriks- og konstitusjonskomite.

I dette tilfelle har Utenriksdepartementet opplyst at franske myndigheter har vist stor interesse for saka, og at det kan före til en belastning i forholdet mellom de to

land om det tidligere norske standpunkt blir opprettholdt. Videre er det anført.

Utenriksdepartementet vil i denne forbindelse peke på at den situasjon som er oppstått i samband med den norske fiskerigrenseutvidelse, gjør det ønskelig at man viser en viss velvilje overfor franskmennene i den foreliggende sak. Fra fransk side er det gjort sterkt gjeldende at den ensidige norske utvidelse av fiskerigrensen til 12 mil ikke er i samsvar med folkeretten. Samtidig er det dog gitt uttrykk for ønsket om forhandlinger, og drøftelsene vil trolig ta til i forholdsvis nær framtid.

Også hensynet til de eventuelle forhandlinger om norsk tilslutning eller tilknytning til det Europeiske Fellesmarked tilsier at saken blir avgjort slik at det oppstår minst mulig uvilje hos de franske myndigheter med hensyn til den norske fiskerigrensepolitikk. Dette synes særlig nødvendig når en tar i betraktning at nettopp spørsmålet om en akseptabel ordning for fiskeriene er av stor betydning for en eventuell norsk tilslutning til Fellesmarkedet.

Ut fra de hensyn som er nevnt ovenfor, tillater Utenriksdepartementet seg å foreslå at det idømte inndragingsansvar blir gjenstand for en vesentlig reduksjon."

Dersom inndragingsbeløpene skal nedsettes av diplomatiske grunner, bør iallfall halvparten av den idømte inndraging bli stående.

Avgjørelsen hører under Justisdepartementet, men statsråd Haugland ønsker at saka blir drøftet i regjeringskonferanse.

Oslo, den 30. desember 1961.

Sak nr. 3, 17/11/61

17/11/61

Ekstraktavtrykk av referat fra regjeringskonferanse
12. desember 1961.

Justisdepartementet.

4. Bygging av dekningsrom mot radioaktivt nedfall.

Statsråd Haugland gjorde rede for saken i tilknytning til et omsendt notat av 8. desember og drøftingen i regjeringskonferanse 3. mai, der det ble gitt tilslutning til at departementet utarbeider utkast til en stortingsmelding om innstillingen fra Sivilforsvarskommissjonen av 1957. Slikt utkast har vært forelagt for Finansdepartementet. De spørsmål som der har gjort er godkjent av Justisdepartementet når unntas spørsmålet om statstilskudd til private dekningsrom i særlig brude og inder. Finansdepartementet har ikke noe å innvende mot at det blir lovbestemt plikt til bygging av dekningsrom i nybygg, men antar at utgiftene her vil være så beskjedne og egeninteressentene så store at den som bygger bør bære utgiftene selv. Når det gjelder innredning av private dekningsrom i eldre bygg, finner Finansdepartementet av budsjettmessige grunner vanskelig å kunne tilråde statstilskudd og går ut fra at det da heller ikke kan pålegges husene plikt til å foreta slik innredning. Departementet vil derimot ikke ha noe å innvende mot at det i meldingen blir uttalt at det vil bli overveiet å foreslå statstilskudd til innredning av kommunale dekningsrom i distriktene, f.eks. etter de retningslinjer som gjelder for bygging av offentlige tilfluktsrom. Ju-

Justisdepartementet antar at det beste kan ha segel
 for seg og vil heller ikke frarå en ordning som forut-
 setter plikt til uten statstilskudd å anlegge deknings-
 rom i nybygg. Når det gjelder eldre bygninger antar
 Justisdepartementet at en ikke kan regne med å få det
 nødvendige antall dekningsrom uten statstilskudd, og
 departementet peker på de problemer som vil oppstå
 hvis det blir iverksatt krigsutflytting uten at det er
 sørget for brukbare dekningsrom i tilflyttingsområdene.
 På grunnlag av Sivilforvarerskomisjonens plan om
 plass for vel 1½ million personer, regner en med et
 statstilskudd til eldre bygg på i alt ca. 35 mill, for-
 delt over en årrekke. Justisdepartementet ønsker i
 meldingen å ta opp forslag i samvar med dette og å
 tilføye at en senere vil komme tilbake til spørsmålet
 om hvorledes beløpet skal dekkes.

Stateråd Cappelen antok at et forslag
 om å pålegge distriktene å anlegge dekningsrom til
 bruk for evakuerte, vil møte sterk motstand fra kommu-
 nene, spesielt på budsjettmessige hensyn.

Utsett: Idet Justis-, Finans- og Kommunal-
 departementet hver skal utpeke sin representant til et
 utvalg som skal gi en nærmere vurdering av spørsmålet
 som grunnlag for Regjeringens avgjørelse, denne forut-
 settes truffet i løpet av neste uke.

11/12.

Notat

Notat

til Regjeringens medlemmer
fra statsråd Haugland

171197
STATSMINISTEREN
19611108 11 DEC. 61

Bygging av dekningsrom mot radioaktivt nedfall

Justisdepartementet vil med det første legge fram stortingsmelding om effektivisering av sivilforsvaret, jfr. drøftingene i Regjeringen 3. mai d.å.

Utkast til meldingen har vært forelagt Finansdepartementet, som har gjort en del merknader. Justisdepartementet finner å måtte imøtekomme Finansdepartementet bortsett fra punktet om dekningsrom mot radioaktivt nedfall. Finansdepartementet uttaler om dette i brev av 23. f.m.:

"Det foreslås etablert en ordning med statstilskott til bygging av dekningsrom i de mest tryede områder. Tilskottene foreslås satt til kr. 50 pr. m² i nybygg og kr. 100 pr. m² i eldre bygg.

Finansdepartementet finner i k k e å kunne gå inn for at det ytes statstilskott til p r i v a t e dekningsrom.

En har intet å merke til at man lovfester plikt til bygging av dekningsrom i n y b y g g. Dette må imidlertid kunne gjøres uten at det av den grunn skal etableres en tilskottsordning, som det både vil bli kostbart og arbeidskrevende å administrere, og som kan virke forsinkende. De merutgifter som følger av at det skal innredes dekningsrom er så vidt beskjedne og egeninteressen så stor at den som bygger må kunne bære utgiftene selv. De fleste nybygg på landsbygda reises med rimelige lån fra Husbanken og Bustadbanken, slik at staten indirekte vil bidra til å lette finansieringen.

Sivilforsvarskomiteens forslag om statstilskott til innredning av private dekningsrom i e l d r e b y g g vil kreve uttelling over statsbudsjettet som det er vanskelig å vurdere den budsjettmessige rekkevidde av. Dette gjelder særlig hvis eiere av eldre bygg skulle få utbetalt tilskott etterhvert som arbeidene blir fullført. Dersom det blir satt en bestemt ramme for de årlige utbetalinger, kan dette bidra til å forsinke arbeider som ellers ville bli utført, idet huseiere kan foretrekke å vente inntil de kan oppnå tilskott. I betraktning av de mange oppgaver som staten vil bli stilt overfor i de nærmeste årene, finner Finansdepartementet det av budsjettmessige grunner vanskelig å tilrå at det ytes statstilskott til innredning av private dekningsrom i eldre bygg. En antar da at det heller ikke kan p å l e g g e s huseiere å foreta slik innredning. Dette departement vil imidlertid ikke ha noe å innvende mot om det over Sivilforsvarets budsjett bevilges penger til mer omfattende opplysning og teknisk hjelp, som kan effektivisere arbeidet for på frivillig basis å få bygd private dekningsrom i distriktene.

En vil videre ikke ha noe å innvende mot om det i meldingen gis uttrykk for at Justisdepartementet vil overveie statstilskott til innredning av k o m m u n a l e dekningsrom i distriktene, f.eks. på linje med de regler som gjelder for bygging av offentlige tilfluktsrom. Det

bör imidlertid i tilfelle arbeides videre med dette spørsmål för det tas endelig standpunkt."

En av de farligste virkninger av de kjernefysiske våpen er det radioaktive nedfallet. Dette kan ramme bygdene såvel som byene. De viktigste vernetiltak er varsling og dekning. Særlig viktig vil det være å ha gode og tilstrekkelige dekningsmuligheter hvor befolkningskonsentrasjonen blir sterk på grunn av utflytting.

Sivilforsvarskomiteen av 1957 har skissert en plan for anlegg av relativt enkle dekningsrom der strålingen reduseres til 1/100 av strålingen utenfor. Planen hviler på disse hovedpunkter:

- a. I de områder av landet som antas å være særlig truet av radioaktivt nedfall fastsettes plikt til å istandbringe dekningsrom i nybygg og ved forsterkning av forefinnende kjellere i bolighus og driftsbygninger.
- b. Byggherren (eieren) skal selv bære de utgifter som svarer til hva det vil koste å skaffe egen husstand dekning.
- c. Byggherren (eieren) tilstås et statstilskott som skal dekke utgiftene til plass i dekningsrom for de tilflyttere som man reknar med kan bli innkvartert hos ham. Statstilskottet foreslås satt til kr. 50 pr. kvm. gulvplass med kr. 500 i gjennomsnitt pr. kjeller når dekningsrom innredes i forbindelse med nybygg og til kr. 100 pr. kvm. med kr. 1.000 i gjennomsnitt pr. kjeller ved forsterkning av forefinnende kjellere.

Planen tar sikte på å skaffe plass til 1 550 000 mennesker og statstilskottene er anslått til i alt 45 millioner kroner. Sivilforsvarets sentralledelse opplyser at ca. 35 millioner kroner vil falle på dekningsrom i eldre bygg og ca. 10 millioner kroner på dekningsrom i nybygg.

Planen og kostnadsberegninger bygger på et forslag fra et sakkyndig utvalg - Tilfluktsromutvalget - som ble nedsatt av Sivilforsvarets sentralledelse etter en henvendelse fra Sivilforsvarskomiteen av 1957. Utvalget hadde denne sammensetning:

sivilforsvarssjef Holtermann, formann
direktør Eeg-Henriksen, Oslo
teknisk rådmann K. Olsen, Bærum kommune
direktør Jørgensen, Forsvarets ABC-sekretariat
direktør Blom, Industrivernet
sjefslege Florelus, Sivilforsvarets sentralledelse

kontorsjef Nitter-Hauge, Sivilforsvarets tekniske kontor
kontorsjef Lindboe, Sivilforsvarets stabskontor

Dessuten har disse deltatt i de fleste møter:

teknisk rådmann Eika, Oslo kommune
sivilingeniør Aschehoug, sivilforsvarskonsulent i Oslo
kommune
sivilingeniør Lie, Industriverket

Ingen har på faglig grunnlag uttalt seg mot Sivilforsvarskomiteens forslag, men Norges Bondekvinne- og ansers det betenkelig at det blir pålagt private å innrede dekningsrom mot et så beskjedent statstilskott.

Sivilforsvarets sentralledelse går meget sterkt inn for planen.

Justisdepartementet finner det ikke særlig rimelig at folk som heretter bygger hus på landet skal bli pålagt å innrede dekningsrom ikke bare for seg sjøl, men også for evakuerte som eieren kan komme til å måtte ta i mot. Da utgiftene ved anlegg av dekningsrom i samband med nybygg etter det opplyste ikke blir særlig store, finner Justisdepartementet likevel ikke å ville motsette seg en ordning med plikt til å anlegge dekningsrom i nybygg uten statstilskott.

Finansdepartementets forslag om kommunale dekningsrom kan ha mye for seg. Slike kan anlegges i stasjonsbyer og andre trafikknutepunkter.

Når det gjelder eldre bygninger vil en ordning basert på frivillighet og uten statstilskott neppe skaffe fram de nødvendige dekningsrom i overskuelig framtid. Staten kan ikke godt fri seg for ansvaret ved å si at den enkelte bare har seg sjøl å takke når han ikke følger oppfordringen om å anlegge dekningsrom for egen regning. Særlig stort problem vil det bli dersom myndighetene gir ordre om krigsutflytting uten at det er sørget for sikre dekningsrom i tilflyttingsområdene. Sivilforsvarskomiteen av 1957 ser det som en forutsetning for krigsutflytting at utflytterne kan skaffes rimelig vern mot radioaktivt nedfall.

Sivilforsvarets sentralledelse har som nevnt oppgitt at utgiftene til statstilskott til dekningsrom vil bli omlag 35 millioner kroner. Størrølsen av de årlige bevilgninger vil da avhenge av det tempo som blir fastsatt.

Stortingsmeldingen er allerede blitt sterkt forsinket. Finner Regjeringen at spørsmålet om dekningsrom

i eldre bygg skulle kreve ytterligere utredning, bør spørsmålet muligens kunne forelegges Stortinget som egen sak seinere, slik at meldingen kan bli sendt Stortinget uten ytterligere opphold. Men spørsmålet bør helst løses nå.

8/12-1961

Jens Haugland

24/11
Jef

Sak nr. 3

Notat

171197
D

Dekningsrom mot radioaktivt nedfall.

1. De foreliggende forslag.

Etter henvendelse fra Sivilforsvarskomitéen av 1957 nedsatte Sivilforsvarets sentralledelse et sakkyndig utvalg - Tilfluktsromutvalget - med sivilforsvarssjefen som formann.

I sin innstilling av 10. mars 1959 tok utvalget også opp spørsmålet om anlegg av dekningsrom på landsbygda for å beskytte sivilbefolkningen mot radioaktivt nedfall. (I byene og de større tettbygde strøk vil de tilfluktsrom som bygges og er bygd gi beskyttelse).

Lålet måtte etter utvalgets mening være å skaffe dekningsrom både for de ca. 1,8 mill. mennesker som bor på landsbygda og for krigsutflytterne (etter Sivilforsvarskomitéens forslag ca. 850 000). Utvalget ville stille det krav til rommene at den radioaktive stråling skulle bli redusert til 1/100 av strålingen utenfor.

Sivilforsvarets sentralledelse har foretatt omfattende undersøkelser som viser at bebyggelsen på landsbygda i stor utstrekning mangler kjellere som er såpass solid bygd at de gir rimelig dekning.

Utvalget framholder at arbeidet må føres fram på bred front og at de muligheter som finnes stort sett er:

1. Innredning i fred av permanente dekningsrom i forbindelse med nybygg.
2. Innredning i fred av permanente dekningsrom ved forsterkning av forefinnende kjellere i bolighus og landbrukshus.
3. Innredning ved beredskap av provisoriske dekningsrom ved å nytte andre muligheter som finnes, eksempelvis potetkjellere, siloer og jordkjellere under våningshus.

Ifølge opplysninger utvalget har fått fra Boligdirektoratet er det i årene 1950 - 1957 bygd 60 000 bolighus og 17 500 landbrukshus utenom byene. På dette grunnlag går utvalget ut fra at den samlede årlige tilgang av nybygg på landsbygda utgjør ca. 10 000 som alle har en eller annen form for betongkjeller. I sine beregninger har utvalget gått ut fra at det i 2/3 av disse kjellere kan innredes dekningsrom på gjennomsnittlig 10 m² med katastrofeplass for i alt 15 personer (7-8 som tilhører gården og 7-8 tilflyttere). Dette vil skaffe plass for ca. 50 000 fastboende og 50 000 tilflyttere pr. år.

Utvalget mener videre at det må kunne innredes for-
svarlige dekningsrom i ca. 15 000 av de bolighus som er bygd i
årene 1950-57 og i ca. 10 000 av landbrukshusene fra denne periode.
I alt skulle dette kunne gi plass for vel 350 000 mennesker, hvor-
av 175 000 fastboende og 175 000 tilflyttere.

Ifølge opplysninger fra Statistisk Sentralbyrå er det
i Norge ca. 150 000 gårdsbruk på over 20 dekar. Etter de under-
søkelser Sivilforsvarets sentralledelse har gjort, antar utvalget
at godt og vel 2/3 av våningshusene i en eller annen form har en
kjeller som lar seg forsterke. Utvalget regner med innredning av
dekningsrom i ca. 50 000 kjellere med plass for ca. 750 000
personer (derav 400 000 fastboende og 350 000 tilflyttere).

Utvalget regner med at man ved å nytte de muligheter som
her er nevnt i løpet av en femårsperiode vil kunne skaffe permanente
dekningsrom for 1 550 000 mennesker (800 000 fastboende og 750 000
tilflyttere). Utvalget uttaler videre at i løpet av 10 år vil det
være mulig å få dekningsrom for 1 500 000 fastboende.

Innen man når så langt må behovene i meget stor ut-
strekning dekkes ved provisoriske dekningsrom og utvalget mener
at forholdene ligger relativt godt til rette. Mulighetene er først
og fremst forsterkning av forefinnende kjellerrom, tomme potet-
kjellere og tomme betongsiloer. Utvalget regner med at av landets
ca. 140 000 potetkjellere vil halvparten kunne brukes som deknings-
rom for gjennomsnittlig 5 personer. Videre har vi ca. 30 000
betongsiloer som iallfall deler av året vil kunne bli brukbare
dekningsrom. Endelig har man de kjellere der det foran ikke er
regnet med innredning av permanente dekningsrom. Utvalget regner
med mellom 100 000 og 200 000 som hver vil kunne gi plass for
7-8 personer.

Utvalget spesifiserer de tekniske krav slik:

- a) permanente dekningsrom: vegger 25 cm og tak 20 cm betong
forutsatt at kjelleren for en vesentlig del ligger under
terrengoverflaten
- b) provisoriske dekningsrom: vegger og tak dekkes med 0.5-1 m
jord eller sand, taket forsterkes med tømmer slik at det kan
bære denne deknningen, døråpningen må være skjermet ved en
ekstra jordvoll eller mur av sandsekker. Rommet må tillate
luftfornyelse, f.eks. ved et rør som stikkes gjennom taket.

Merutgiften ved anlegg av permanent dekningsrom i
nybygg beregner utvalget til kr. 150.- pr. m² hvis kjeller ikke
ville bli bygd og kr. 50.- pr. m² hvis kjeller blir bygd. Dette
representerer en økning av byggesummen på henholdsvis 1 1/4 og
1/2 prosent.

Som nevnt regner Tilfluktsromutvalget med at det i løpet av 5 år skal kunne skaffes permanente dekningsrom for ca. 800 000 fastboende og ca. 750 000 tilflyttere. Det foreslår planen gjennomført etter disse retningslinjer:

- a) Det fastsettes ved lov plikt til å istandbringe dekningsrom i nybygg.
- b) Dekningsrom istandbringes ved forsterkning av forefinnende kjellere i bolighus og landbrukshus. Dette forsøkes gjort på frivillig basis. Lykkes ikke det, må ordningen gjennomføres ved pålegg i henhold til lov.
- c) Byggherren (huseieren) tilstås et statstilskudd som foreslås satt til
kr. 50.- pr. m² dekningsrom i nybygg - i gjennomsnitt kr. 500.-
pr. kjeller
kr. 100 pr. m² dekningsrom i eldre bygg - i gjennomsnitt kr. 1.000.-
pr. kjeller.

Utvalget opplyser at statstilskuddet skal dekke den del av utgiften som skyldes at rommet må være stort nok til å gi plass til tilflyttere.

Gjennomføringen av programmet er av utvalget beregnet å ville koste staten vel 90 mill. kr. i statstilskudd. De årlige utgifter i 5-årsperioden vil da bli omlag 18 mill. kr.

Sivilforsvarskomiteén av 1957 var prinsipielt av den oppfatning at det heldigste ville være å bygge de nødvendige dekningsrom over hele landet i fredstid. Andre tiltak må imidlertid ha høyere prioritet. Komiteén kom derfor til at det bør utskilles særlig truede soner der plikt til bygging og innredning av dekningsrom blir gjort gjeldende allerede i fred. Komiteén hadde ikke anledning til å foreta nærmere analyser og beregninger. Etter et overslag kom den imidlertid til at folketallet innen de truede risikoområder vil utgjøre 55-60 % av landets folketall før krigsutflytting og 45-50 % etter krigsutflytting. Folketallet i sonene i risikoområdene skulle etter overslaget utgjøre noe under halvparten av befolkningen på landsbygda i fredstid. På dette grunnlag kom komiteén til at utgiftene til statstilskudd vil kunne anslås til ca. 45 mill. kr.

Ingen har på faglig grunnlag uttalt seg mot forslaget om dekningsrom.

Forsvarets forskningsinstitutt har i brev av 16. des. 1960 uttalt:

For mange steder i landet er visse typer meteorologiske forhold så pass fremherskende at det er mulig å snakke om truede soner med hensyn til radioaktivt nedfall hvis det skulle bli brukt kjernefysiske våpen mot mål i nærheten. Meteorologisk institutt har også en statistikk over værforholdene som burde være til nytte ved beregning av disse sonene."

Løpende arbeider har imidlertid hindret forskningsinstituttet i å utføre de nødvendige beregninger.

Sivilforsvarets sentralledelse vil på det nåværende tidspunkt støtte komitéens forslag om en redusert plan av økonomiske grunner. Den anbefaler altså innført plikt til anlegg av dekningsrom i nybygg og ved forsterkning av forefinnende kjellere i de områder som utpekes som særlig truede. Plikten foreslås gjort gjeldende ved alle arter av hus bestemt for helårsbruk, hvis det ellers ikke finnes dekningsrom av tilstrekkelig størrelse.

Justisdepartementet har i sitt utkast til stortingsmelding om effektivisering av sivilforsvaret lagt stor vekt på forslaget om dekningsrom. Etter at Finansdepartementet har uttalt seg om utkastet, kan Justisdepartementets standpunkt summeres slik:

1. Det innføres bestemmelse om tvungen innredning av dekningsrom i alle nybygg på landsbygda, uten tilskudd.
2. Det bygges offentlige dekningsrom der utgiftene deles mellom staten og kommunene.
3. Det innredes dekningsrom i eldre bygg. Til delvis dekning av utgiftene ved at rommet må gjøres stort nok til også å gi plass for tilflyttere ytes et statstilskudd i samsvar med forslaget fra Tilfluksromutvalget og Sivilforsvarskomiteén av 1957.

Det er ikke klart om Justisdepartementet mener at innredningen av dekningsrom i eldre bygg skal være tvungen eller frivillig. Sivilforsvarets sentralledelse har på departementets forespørsel opplyst at hvis det ikke skal ytes statstilskudd ved nybygg, vil utgiftene til statstilskudd til private dekningsrom kunne anslås til ca. 35 mill. kr. etter den reduserte plan.

Finansdepartementet har i brev av 23. november 1961 uttalt seg mot at det ytes statstilskudd til private dekningsrom, men har ikke noe å innvende mot tvungen innredning av dekningsrom i nybygg (uten statstilskudd). Det er også Finansdepartementet som har antydnet muligheten av offentlige dekningsrom.

Justisministeren la saken fram for Regjeringen som i møte 12. desember 1961 fattet vedtak om å utsette den idet et utvalg bestående av representanter for Justis-, Finans- og Kommunaldepartementet skulle drøfte spørsmålet som grunnlag for Regjeringens avgjørelse.

Utvalget fikk denne sammensetning:

Byråsjef C. H. Endresen,	Justisdepartementet
kontorsjef J. Lindboe,	Sivilforsvarets sentralledelse
byråsjef O. C. Müller,	Finansdepartementet
førstesekretær P. Bergsvik,	Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Utvalget fikk meget kort frist, idet det var forutsatt at Regjeringens avgjørelse skulle treffes uken etter konferansen 12. desember 1961.

2. Utvalgets drøfting av forslagene.

Utvalget har sett det som sin oppgave å forsøke å gi en oversikt over de praktiske problemer spørsmålet om bygging av dekningsrom reiser. Derimot har man gått ut fra at spørsmålet om hvor vidt dekningsrom bør bygges ligger utenfor oppgaven.

Det første spørsmål som da reiser seg er behovet for dekningsrom. Avgjørende vil her være mulighetene for å skille ut enkelte soner av landet som særlig utsatte, slik Sivildforsvars-komiteen av 1957 har regnet med. Om dette uttalte representanten for Sivildforsvarets sentralledelse av etter de opplysninger man der sitter inne med, kan det utskilles områder som vil være særlig utsatt ved bruk av kjernefysiske våpen mot de steder i Norge som i dag må regnes som sannsynlige mål for slike våpen, (bygget på NATOs nøkkelpunktliste). Det må da regnes med at fjellområdene i Sør-Norge, Mørekynten, Helgelandskynten og Finnmark vil være minst utsatt. Resten av landet må regnes som særlig utsatt. Når det gjelder radioaktivt nedfall som følge av kjernefysiske eksplosjoner i andre land, f.eks. Stor-Britannia, vil det ikke kunne foretas noen deling av Norge i mer og mindre utsatte områder. Man kan regne med at radioaktiviteten vil være svekket i løpet av den tid nedfallet trenger for å nå fram til Norge fra andre land. Strålingsstyrken vil avhenge av størrelsen av de våpen som blir brukt og av vindstyrken. Det må imidlertid regnes med at strålingen ikke vil være svekket så meget at den ikke vil kunne ha skadelig virkning.

Hvis det under disse omstendigheter skal foretas en utskillelse av særlig truede soner (noe en vel kan diskutere forsvarligheten av), synes det helt klart at etter de opplysninger som nå foreligger, vil de særlig truede soner måtte omfatte det meste av landet, både når det gjelder utstrekning og folketall. De områder som ved kjernefysiske angrep mot Norge kan betegnes som mindre utsatt vil jo være de tynneste befolkede.

Det neste spørsmål blir da hvilke muligheter det er for å få bygd dekningsrom. Tilfluktsrom-utvalget legger her fram en del tall, og ettersom det her var regnet med anlegg av slike rom for hele landet, burde det her være et visst grunnlag, også etter de

17/1197
KS

nye opplysninger om faresoner. Det synes imidlertid noe tvilsomt om det tallmateriale Tilfluktsrom-utvalget har lagt fram ved en grundigere etterprøving vil vise seg så holdbart at det kan gi et tilstrekkelig grunnlag. Materialet synes heller ikke omfattende nok.

Dette utvalg må på grunn av den knappe tid innskrenke seg til å peke på at Tilfluktsrom-utvalget i sine anslag over mulighetene for innredning av permanente dekningsrom synes å operere med antall gårdsbruk over 20 dekar og antall boligbygg og landbrukshus utenom byene som uavhengige størrelser. Landbruksbyggene og en stor del av boligbyggene må imidlertid falle på gårdsbrukene og er derved regnet med to ganger. En stor del av boligbyggingen er skjedd i tettbygde strøk der reglene om innredning av private tilfluktsrom gjelder. Dette synes det heller ikke å være tatt hensyn til. På den annen side har man ikke oppgave over ren boligbebyggelse på landsbygda eller gårdsbruk under 20 dekar. En justering av disse tall er nødvendig for å få oversikt over bl.a. de økonomiske konsekvenser av planene.

Tilfluktsrom-utvalget synes å forutsette at mulighetene for innredning av permanente dekningsrom i eldre bygg skal utnytttes fullt ut i løpet av 5 år. Etter dette tidspunkt vil bare den årlige tilvekst av nybygg gi dekningsrom. Det må da være et feilresonnement når det hevdes at det i løpet av nye 5 år vil kunne skaffes dekningsrom for 700 000 fastboende. Etter Tilfluktsrom-utvalgets regnemåte vil det riktige tall bare være 250 000.

Endelig vil man peke på at når Tilfluktsrom-utvalget regner med muligheten av innredning av provisoriske dekningsrom i mellom 100 000 og 200 000 hus, er dette tall ikke bare uhyre ubestemt, det er også umulig å se hvorledes det er framkommet.

Dette utvalg kan ikke se at det framlagte tallmateriale gir en tilstrekkelig nøyaktig oversikt over mulighetene for innredning av permanente dekningsrom eller de utgifter en tilskottsordning for dekningsrom i eldre bygg kan medføre.

Utvalget er kommet til at så usikkert som tallmaterialet, og som følge derav også de økonomiske konsekvenser er, bør saken underkastes en grundigere undersøkelse før den legges fram for Stortinget. Man vil for øvrig også peke på at den våpentekniske utvikling har gått videre siden Tilfluktsrom-utvalgets innstilling ble lagt fram (jfr. de siste sovjetiske prøveekspløsjoner). Likeledes synes vitenskapsmennesenes vurdering av faregrensene når det gjelder radioaktiv stråling i noen grad å ha endret seg. Det vil

også ha betydelig interesse å undersøke hvorledes dette problemkompleks søkes løst i andre land.

Utvalget er oppmerksom på at om denne sak tas ut av stortingsmeldingen om effektivisering av sivilforsvaret, så vil Stortinget ikke helt ut kunne vurdere forslagene fra Sivilforsvarskomiteen av 1957 i sammenheng. Det synes allikevel så viktig at spørsmålet om dekningsrom blir grundigere undersøkt at utvalget mener at spørsmålet bør tas opp som egen sak.

Konklusjon:

Utvalget tillater seg å foreslå at det pålegges Sivilforsverets sentrallidelse

- a) på grunnlag av den senere tids våpentekniske utvikling å foreta en vurdering av mulighetene for å dele landet inn i fareområder, og å foreta en ajourføring av opplysningene om virkningene av radioaktivt nedfall på mennesker.
- b) å skaffe til veie det nødvendige tallmateriale for belysning av behov og muligheter for bygging av dekningsrom og
- c) på grunnlag av dette tallmateriale og de øvrige opplysninger å foreta kostnadsberegninger over hva tiltaket vil koste for den enkelte og for samfunnet
- d) å innhente opplysninger fra utlandet om hvorledes problemkomplekset er søkt eller tenkt søkt løst.

En slik utsettelse synes mindre betenkelig også av den grunn at det vel bør skaffes klar lovhjemmel for de pålegg som må gis. Det vil nødvendigvis måtte ta noen tid å utarbeide de nødvendige forslag til bestemmelser. For Stortinget må det da antas å være en fordel at hele spørsmålet om dekningsrom kan ses under ett, noe som vil bli mulig ved at det legges fram en særskilt proposisjon eller melding samtidig med odelstingsproposisjonen.

3. Drøftelse av de praktiske spørsmål

Selv om man foreslår saken underkastet ny vurdering, vil man forsøke å skissere de praktiske muligheter som synes å foreligge:

3.1 Dekningsrom i nybygg

Den overveiende del av nybygg finansieres med lån, først og fremst i statsbankene.

Det må - hvis innredning av dekningsrom blir påbudt - være et absolutt vilkår for byggetillatelse og lån at dekningsrom er tatt med i tegninger, planer og kalkyler. Det vil også måtte

tas hensyn til merutgiften når lånesummen fastsettes. Og før et bygg kan få ferdigattest, må det være kontrollert at dekningsrom også er bygd.

Radioaktivt nedfall vil ramme byene og de større tettbygde strøk på landet så vel som bygdene og det kan meget vel komme uten at krigsutflytting er iverksatt. Plikten til innredning av tilfluktsrom er imidlertid avhengig av husets størrelse. Det synes naturlig at plikten til innredning av dekningsrom blir gjort gjeldende for hele landet, slik at det i alle bygg der det ikke innredes tilfluktsrom blir påbudt innredning av dekningsrom. En annen regel vil føre til det resultat at en enebolig i en by ikke vil trenge hverken tilflukts- eller dekningsrom, mens et tilsvarende hus utenfor bygrensen må ha dekningsrom.

Det synes naturlig at de regler som måtte ble fastsatt tilpasses reglene om tilfluktsrom og legges så nær opp til disse

som mulig. Således bør det vel påbys innredning av dekningsrom også 'ved hovedombygging, større påbygging eller utvidelse'.

3.2 Dekningsrom i eldre bygg

En må regne med at mulighetene for innredning av dekningsrom vil variere meget sterkt fra hus til hus. I enkelte hus vil vanskene være små, mens det i andre tilfelle vil være en nærmest uoverkommelig oppgave. Dette medfører at hvis det skal åpnes adgang til å gi pålegg om innredning av dekningsrom i eldre bygg, vil formentlig en vesentlig - kanskje den største del av utgiftene måtte dekkes av det offentlige, ellers vil påleggene kunne virke helt urimelig.

Skal man ha håp om å oppnå at det på frivillig basis skal bli innredet dekningsrom i et omfang som kan få noen betydning, må det antas at utgiftene iallfall delvis må dekkes ved offentlige tilskott. På grunn av de uensartede forhold vil det neppe være mulig å fastsette et slikt tilskott på annen måte enn som et bestemt beløp pr. m². Det vil vel da også være naturlig å fastsette en viss øverste grense for tilskottet, men dette vil det kanskje være hensiktsmessig å fastsette i hvert enkelt tilfelle. Det blir da mulig bl.a. å ta hensyn til antallet av personer i huss+anden, antall tilflyttere og antall dekningsrom i nabolaget.

Skal en tilskottsordning kunne gjennomføres uten å skape en uforholdsmessig papirmølle og uten å gjøre et stort administrasjonsapparat nødvendig, må avgjørelsene treffes lokalt av folk som både har lokalkjennskap og en viss praktisk innsikt i bygningsmessige spørsmål. Det synes da naturlig å overveie å trekke jordstyrene inn i arbeidet. Det måtte kunne tenkes enten at avgjørelsene ble lagt til jordstyrene, eller at sakene fra jordstyre ble sendt lensmannen til avgjørelse. Tvillosse saker ville da kunne gå videre den vanlige tjenestevei til politimesteren som jo også er kretssjef i sivilforsvaret. Det kan også tenkes den ordning at sakene avgjøres av et tremannsutvalg bestående av eksempelvis ordfører, lensmann og en representant for jordstyret.

Enhver slik ordning vil måtte suppleres med utarbeidelse av standardtegnninger og med opplysningsarbeid. Denne oppgave synes naturlig å måtte legges på Sivilforsvarets sentralledelse, som i så fall må forsterkes i nødvendig utstrekning. Det vil også trengs reisende tekniske rådgivere og kontrollører. Det vil

være naturlig å forsterke sivilforsvarsdistriktene slik at påta seg denne oppgaven.

3.3. Offentlige dekningsrom

Det synes klart at det også vil være behov for offentlige dekningsrom. En kan bare tenke på stasjonsbyer og andre t sentra. Videre må en her tenke på mulighetene av radioakt nedfall mens krigsutflytterne ennå er på vei til sine innkvarteringssteder.

Større offentlige dekningsrom vil imidlertid - som offentlige tilfluktsrom - nødvendigvis kreve et forholdsvis stort apparat. Det må sørges for matforsyning, sanitetsutstyr, sanitet anlegg o.s.v., noe som lettere løses ved private dekningsrom en kan trekke på husets egne beholdninger og utstyr.

De offentlige dekningsrom synes derfor iallfall i første omgang å måtte sees som et supplement og de private dekningsrom som den prinsipielle løsning på problemet. Men hvis det ikke å få de nødvendige dekningsrom på annen måte, må hovedvekten på de offentlige dekningsrom.

Behovet for offentlige dekningsrom vil måtte beregnes på grunnlag bl.a. av mulighetene hvert sted for innredning av private dekningsrom, stedets størrelse o.s.v.

Det vil være naturlig at kommunene forestår byggingen av de offentlige dekningsrom, ellers vil staten måtte bygge opp et stort apparat. Staten bør imidlertid bære en del av utgiftene. Om statens andel bør være ca. 2/3 som ved offentlige tilfluktsrom, eller større er et vurderingsspørsmål. En vil imidlertid peke på at hvis det foreligger ferdige planer, slik at arbeidet kan settes i gang på kort varsel, vil arbeidene kunne få betydning som sysselsettings-tiltak. Når en også tar hensyn til skatteinntekter og andre indirekte fordeler byggearbeidene vil gi kommunene, vil deres utgifter i realiteten bli rimelige, selv om de må bære en del av anleggs-utgiftene. Fredsinntektene vil også tilfalle kommunene. Det må også tas hensyn til at rommene også vil bety økt sikkerhet for kommunenes egne innbyggere.

Ved anlegg av offentlige dekningsrom må alle muligheter til å utnytte større nybygg brukes. Kostnadene vil bli reelt små om de offentlige dekningsrom innredes i bygg under oppføring. Det blir da bare nødvendig å dekke merkostnadene til forsterkning av vegger og tak i kjellerne. Det må også finnes fram til ordninger slik at det blir plassert sanitæranlegg m.v. i kjellerne i tilknytting til dekningsrommet.

Også her vil det være rimelig at sivilforsvarsmyndighetene yter teknisk hjelp, slik som foreslått når det gjelder private dekningsrom, og tilskuddsordningen bør administreres av Sivilforsvarets sentralledelse.

3.4. Konklusjon

Dette utvalg har ikke hatt noen mulighet for å kunne utarbeide et holdbart system. De retningslinjer som er antydnet foran må bare sees som en skisse, som må undergis nærmere vurdering. Under forutsetning av at Regjeringen går inn for at dekningsrom skal bygges, eventuelt med offentlig støtte, foreslår utvalget at det nedsettes en hurtig arbeidende komité som får i oppdrag å utarbeide de nødvendige forslag om lovbestemmelser og forskrifter, tilskottssystemer, administrasjons- og kontrollordninger m.v.

Sammensetningen av komitéen og den endelige utforming av mandatet bør eventuelt vurderes av Justisdepartementet, for komitéen oppnevnes i statsråd.

4. Sammendrag

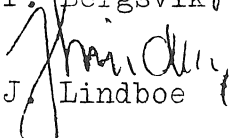
Utvalget har pekt på vesentlige mangler i det tallmateriale og de beregninger som er framlagt tidligere og har derfor tilrådd at spørsmålet om bygging av dekningsrom tas ut av stortingsmeldingen om effektivisering av sivilforsvaret og forelegges Stortinget som egen sak.

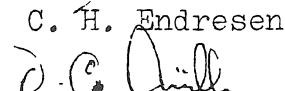
I denne forbindelse har en tillatt seg å foreslå

1. At det pålegges Sivilforsvarets sentralledelse
 - a) på grunnlag av den senere tids våpentekniske utvikling å foreta en vurdering av mulighetene for å dele landet inn i fareområder, og å foreta en ajourføring av opplysningene om virkningene på mennesker av radioaktivt nedfall,
 - b) å skaffe tilveie det nødvendige tallmateriale for belysning av behov og muligheter for bygging av dekningsrom og
 - c) på grunnlag av dette tallmateriale og de øvrige opplysninger å foreta kostnadsberegninger over hva tiltaket vil koste for den enkelte og for samfunnet,
 - d) å innhente opplysninger fra utlandet om hvorledes problemkomplekset der er søkt løst eller tenkt søkt løst.
2. Under forutsetning av at Regjeringen går inn for at dekningsrom skal bygges, foreslår utvalget at det nedsettes en hurtig arbeidende komité. Denne bør få i oppdrag å utarbeide de nødvendige forslag om lovbestemmelser og forskrifter, tilskottssystemer, administrasjons- og kontrollordninger m.v.

Sammensetningen av komitéen og den endelige utforming av mandatet antas eventuelt å burde vurderes av Justisdepartementet, før komitéen oppnevnes i statsråd.

Oslo, den 19. desember 1961

P. Bergsvik

J. Lindboe

C. H. Endresen

O. C. Müller

Jnr. 33/62 A.

17/1197
TS

**Statsråd Trygve Bratteli,
Samferdselsdepartementet.**

Som herr statsråden kjenner til ble det i regjeringskonferanse 4. januar d.å. besluttet at sjefen for Samferdselsdepartementet heretter skal tiltre Regjeringens sikkerhetsutvalg samt at det skal fremmes tilråding om at han skal være fast medlem av Forsvarsrådet. I denne forbindelse tillater en seg å sende gjenpart av brev av 8. desember 1961 om møteordningen i Sikkerhetsutvalget.

Tilråding om kgl. resolusjon om at sjefen for Samferdselsdepartementet skal være fast medlem av Forsvarsrådet vil bli fremmet av Statsministeren med det første.

Oslo, 13. januar 1962.

Andreas Andersen